

TOESPRAAC

AAN

H.H. BURGEMEESTERS EN BELANGSTELLENDEN

TEH

Vergadering te Hoorn en te Sneek,

DOOR

den Voorzitter van het Comité voor den

Noord-Hollandsch-Frieschen Spoorweg,

den 20 Jan. en 7 Febr. 1872.

KOSTELOOS VERKRIJGBAAR.

Stoomdrukkerij van J. SCHUTTEMAKER te PURMERENDE.

MIJNE HEEREN!

Wij veroorloofden OHS, naar aanleiding van een besluit, genomen in de laatstgehouden vergadering van het Comité voor den Noord-Hollandseh-lhieschen spoorweg, waarvan wij U de wijze van zamenstelling in Olze circulaire hebben medegedeeld, U uit te loodigen om te dezer plaatse met ons zumen to komen. (1)

Wij deden dat, omdat wij voor het welsingen der onderne-
ming, die wij zoo gaarne zouden zien tot stand komen, behoefte hebben aan de meclewerking van invloedrijke en welwillende mannen, die, met ons of nevens ons, bereid zijn hUllne krachtige ondersteuning aan deze zaak te geven, -- en wij hebben gemeend als zoodauig' U ~e moeten noocligen, die door Ulrc betrekking in of tot uwe gemeenten, door ons geaeijt werdt de zoodalligen te zijn, die in de eerste plaats, en door uwe invloed, en door uwe belangstelling in de welvaart en -bloei uwer gemeenten, onze pogingen het best en het meest kunt schragen.

Het verheugt ons, dat uwe talrijke opkomst, waarbij wij met groot genoegen ook eenige uwer Afgcnardigden ter Tweede

(1) De afdruk Tan dete to-spro..k is genomen zo.../... ij to Sneek la uitgesproken, nagenoeg gelijkloidend met die te Hoorn.

Kamer, benevens eenige Leden uwer Provinciale Staten en een aantal uitgezetenen uit dit gewest opmerken, ons het bewijs levert, dat wij op uwe belangstelling althans niet te vergeefs hebben gerekend, en wij willen hieruit de hoop putten, dat ook uwe gemeentenaren bezielde zullen bevonden worden met diezelfde belangstelling, en allen naar vermogen krachtig zullen bijdragen tot de bereiking van het beoogde doel.

Wij hopen van ganscher harte dat alzoo door deze vergadering, die reeds in Noord-Holland door eene zelfde bijeenkomst, die ons getuigenis gaf Vln de aldaar bestaande ingenomenheid met onze plannen, is voorafgegaan, de bouwstoffen zullen worden geleverd tot de verdere optrekking van een gebouw, waarvan door het Comité, waarvan wij de eer hebben het Bestuur uit te maken, slechts de fundamenten konden worden gelegd.

Mijne Heeren! Door ons Comité is voorloopige concessie aangevraagd en verkregen voor een Noord-Hollands-Friesche spoorweg via Meuemblik-Hindeloopen, met prioriteit voor eene zijlijn van Hoorn naar Enkhuizen.

Het is voor den aanleg van die lijn, waarvan wij de richting, door het vermelden van de daaraan of nabijliggende plaatsen, in onze circulaire hebben aangeduid, doch waarbij tot ons leedwezen ten onrechte de overgang over het 'y' bepaald langs de sluisen te Schellingwoude werd genoemd, zijnde de overgang alleen genoemd, als de meest gewenschte en voor aansluiting van het Centraal-Station te Amsterdam, zonder stoomboot of stoomvlot de eenig mogelijke, - het is, zeg ik, voor den aanleg dier lijn, zooals die door ons in overleg met de Engelsche ondernemers voorsluisd is vastgesteld, en over welke richting, hoe die wellicht ook door sommigen uwer gewijzigd mogt worden gewenscht, hier geene bespreking kan plaats hebben, terwijl die richting, ingeval van onmogelijkheid om den afsluitdijk bij Schellingwoude over het 'y' te gaan, natuurlijk voor een deel Vln Noord-Holland van zelve eene wijziging zal

dienen te ondergaan, - dat wij uwe medewerking inroepen.

Wij zullen ons onthouden van het betoogen van het nut van spoorwegen in het algemeen. Was dit bij eertijds ontworpen plannen noodig, - weinige jaren zijn naar wij vermeenen voldoende geweest om bij een ieder te dien opzichte eene vaste en bevestigende overtuiging te doen geboren worden.

Wij wenschen daarom één ons te bepalen tot de ontworpen lijn, - en hoezeer wij ons volkomen overtuigd houden dat gij evenzeer als wij van het nut en gewenscht dier lijn, en de voor de betrokken streken bestaande noodzakelijke behoefte doordrongen zijt, - U in herinnering brengen, hoe, even als in Noord-Holland, ook in uwe Provincie, een belangrijk, welvarend en productief gedeelte, als in ons plan is onduidelijk, tot heden verstoken is van een middel van vervoer, dilt een levensbehoefte mag worden geheeten.

Wij betreuen het zeer, dat indertijd toen 's Lands overgang tot den aanleg van ten algemeen spoorwegnet in ons vaderland dooreening heeft gezegevierd, dat de Staat zich moest bepulen tot den aanleg van hooflijnen, wat niet oelde schrede verder werd gegaan, door hier en daar, waar dat wellicht nuttig kon worden geacht, zijlijnen nunt te leggen, die al dadelijk belangrijk voeding aan die hooflijnen zouden hebben toegebracht.

Maar helaas! de vaststelling Vln het beginsel omtrent, den aanleg van daarstellig Vln den Staats-Spoorweg behoort reeds tot de geschiedenis, en overbekend is het; hoe ijverige en welgemeende Joggilgen, destijds voor eene meer ruime toepassing van de staatshulp aangewend, van elk gunstig gevolg verstoken bleven, - terwijl bovendien eene al spoedig door de hooge regering geopenbaarde meening, dat de verdere aanleg van spoorwegen, waar men die noodig mogt achten, aan de eigen krachten van belanghebbenden behoorde te worden overgelaten, - dat daarvoor althans van Rijkswegen geene geldelijke hulp zou

worden verstrekt, ons zelfs de hoop niet overliet dat ook in een verwijderd tijdperk aan onze streken een voorregt zou ten deel vallen, 't welk aan zoovele meer afgelegene, minder bevolkte en minder productieve streken was geschonken, -- zoodat ons niets overbleef dan uit te zien naar middelen, waardoor wij door eigen kracht of door het nemen van een of ander initiatief ons zelven zouden kunnen helpen.

Met vreugde werd nu 6 U.7 jaar geleden dan ook de marc begroet, dat eenige welgezinde mannen uit de provinciën Noord-Holland en Friesland zich hadden vereenigd en een eerste poging wensehten aan te wenden om dit doel te bereiken.

Mogt deze eerste poging destijds met ingenomenheid en warm belangstelling, krachtig gesehraagd worden door de gewestelijke besturen, door onderscheiden belangstellenden, en daardoor eene niet onbelangrijke som als inschrijving zijn verkregen, t~h bleek toen de goede geest voor dergelijke onderneming nog bij te velen te sluimeren, en WM de derlnelliuhiet alO'emeen genoeg om tot het gewensehte doel te leiden; die mannen, die wij nog heden gaal'le dank weten voor hun porren en die wij hulde brengen voor ae vele moeite en kosten do~r hen daarvoor opgeofferd, hebben geen genoegzamen groll<lkunnen vinden, Om hun aangevangen arbeid ~ot een goed einde te brengen.

Sedert is weder een geruime tijd verlopen, en mogt nu en dan eens een of ander plan van <iene gedeeltelijke spoorweglijn, hier of daar, ~ijn. ?ntworpen of besproken. - niets is daaruit tot heden voor ons ontsproten, en onze toestand is in dit opzigt nog onveranderd dezelfde.

Onze toestand nog onveranderd dezelfde? Is dat zoo? - Ja, en ook Neen.

Ja, wanneer wij er op letten, dat nog geen enkele rail on~en bodem drukt, en dat nog geen fluitend of sissend geluid van de locomotief onze gehoorzenuwen treft. - maar Neen, als wij letten op den meer en meer ontwakenden geest, op den steeds

luider en algemeen zieh uitsprekende begeerte naar het bezit van eene spoorwegverbinding, en op het besef dat zich overal openbaart: dat het gemis daarvan tot stilstand, tot achteruitgang leidt.

Die zooveel meer dan vroeger wakkere geest heeft dan ook aanleiding gegeven, dat nogmaals eenige ingezetenen van Noord-Holland en Friesland < zieh vereenigd hebben, en een tweede poging hebben aangC\vend om eelle Noord-Hollandseh-Friesehe Spoorwegverbinding in het leven te roepen.

Hebben zij die het vorige Comité uitmaakten, gemeend zich in de eerste plaats te moeten verzekeren van de ondersteuning, (lie men in de betrokken gewesten aan de onderneming wilde schenken, ten einde vervolgens te trachten, door het aangaan van een of ander contract, tot de uitvoering te geraken, ~.wij hebben gemeend de zaak te moeten omkeeren, en in de eerste plaats gepoo~d ondernemers te zoeken, die in staat en genegen zouden zijn, <le uitvoering van 't werk op zich te nemen.

Die poging is ons in zoo verre geïnt, dat wij in onderhandeling te dier zake hebben kunnen treden met de Heeren Hutton Vignolles en Co. te Londen, welke heeren aldaar bekend staan als ondernemers van groote Spoorwegen en andere belangrijke werken, waarvoor zij over groote kapitalen kunnen beschikken, en omtrent wier soliditeit ons zoo door den Nederlnndsehen gezant, als door den Nedel'lnndsehen Consul-generaal te Londen goede getuigenis is geworden.

De onderhandelingen met deze heeren gevoerd, waarbij op den voorgrond was gesteld, dat de voorbereidende werkzaamheden aan 7.00danige onderneming verbonden, de opmetingen, het maken der projecten, het storten van het door den Staat te vorderen \vaarborg.kapitaal, enz., geheel voor hunne rekening moesten komen, -- hebben geruimen tijd aangehouden, omdat <le eerste eischen door hen gesteld, door ons, als ten eene-mulo onaannemelijk, moesten worden venrorpen; en eerst Illluat ons daarop nieuwe, en na weder-verwerping ook daarvan, nog eens gelvijzigde voorstellen werden gedaan, kon door ons

worden besloten, het voorstel der heeren Hutton Vignolles, zooals het lantstelijk was vastgesteld, als uitvoerbaar te beschouwen, daarom voorloopig aan te nemen, en op dien ~rond bij de Regeering verlenging der. tijd~s de onderhande. Ugen llangevralldge voorloopi~e Concessie, die ons goedgunstig wns verleend doch nu 81 December 11. ten einde was, aan te vragen.

Wij hadden ook nu weder het genoegen, dat, hoeze~reen door ons verlangde en door een onzer volksvertegenwoordigers, welwillend voor on8 gevrlagde persoonlijke ontmoeting met den Minister van BinnenL. Zaken door ongesteldheid van deze niet kon pltlUts hebben, -- ons schriftelijk verzoek om verlenging tot 1 Mei a.s. goedgunstig werd toegestaan.

Zietdaar, Mijne Heeren, de geschiedenis van onze zaak, en wanneer ik U nu verder mededeel dat de laatst door de Heeren Hutton Vignolles gestehle "oorlvaarde, die wij alle reden hebben nIs hun ultimatum te beshouwen, is, dat aan de onderneming moet worden toegelegd: een subsidie van een millioen gulden, en dat daarenboven voor een som vlln 200,000 pd. st. (f 2,400,000) in de betrokken gewesten moet worden deelgenomen (welke beide cijfers echter voor compensatie vatbaar zijn) dan hebben wij U geheel op de hoogte van den stand der zaak gebrugt.

Een millioen subsidie en twee millioen viermaal honderd duizend gulden in aandeelen, dat zijn klinkende cijfers voorwaar, en wij ontveinzen' oris-den eerbiedwaardigen indruk niet, welke die cijfers voorzeker op U, even als ze op ons deden, zullen maken.

Maar toch heeft dat cijfer ons niet ten eenemale ontmoedigd. Wij hebben in de eerste plaats tot ons zelven gezegd: toen het vorig Comité gepoogd hacl, inschrijvingen en subsidiën te verkrijgen, en daarmede gewapend, pogde de onderneming gaande te maken, doch niet mogt slagen, heeft men nooit regt geweten, waaraan het niet slagen is te wijten geweest, en of alleen het te geringe bedrag van het verkregene daarvan de reden heeft uitge-

maakt, nu evenwel weet men in dit opzigt waaraan men zich te houden heeft; nu weet men cIntals de opgegeven som wordt zamengebracht, het oostelijk deel van Noord-Holland en het westelijk deel vlln Prieslanu zich in het bezit van een spoorweg zullen kUlllen verheugen. Dat is eene zekerheid in de plaats van eene onbestemdheid, (lie naar onze bescheiden meening van gunstigen en gewigtigen in'loed moet zijn op de ovenvegingen van alle belangstellenden.

In de tweede plaats namen wij in Mnmerking het cijfer, voor zooverre wij ons dat konden herinneren (-), waarvoor vroeger bij het vorig comité werd ingeschreven, en daarbij het oog vestigende op (len straks door ons reeds besproken meer en meer ontwakenden en vooruitstrevendengeest, die zich ouder ons alom openbaart, hebben wij gemeend dat het eijferdat gevorderd werd niet onbereikbaar moest geacht worden, en allezins waarelig dat de proef werd genomen, in hoeverre de medewerking ten deze zich thans over de belanghebbende Gewesten, Gemeenten en Ingezetenen zou uitstrekken.

Dit nu zijn de overwegingen die ons er toe hebben geleid om het voorstel der heeren Vignolles als uitvoerbaar te beschouwen, en voorloopig aan te nemen, en te besluiten om voort te schrijven op den nu eCilmnal door ons ingeslagen weg, die, wordt onze innige hoop vervuld, a.un het einde voert naar het eerste Station van de door ons cu u zoozeer gewensehte lijn.

Moge daartoe algemeeno en krachtige deelneming bevorderlijk zijn, lnagt het blijken dat de goede meening door ons van Noord-Hollanders en Priesen gekoesterd, niet ijdel, maar gezond en regtmatic was.

Als eerste schrede nu verder op den ingeslagen weg gezet,

(0) Volgens acne opgaTO In de vergadering van Prorincia. Staten YIn Noord-Holl.nd. van 8 November 1870, bedroeg cL,t twee en een hal(millioen glllden, deels id subsidie, doels in aaudeolen.

wellsehen wij deze bijeenkomst, even nls die ree<ls te Hoorn gehouden, te beschouwen.

De tweede schrede behoort dan te zijn Subsidiëel en Inschrijvingen te verkrijgen, mnr de vrllBg deel zich hij ons op : hoe dan toe te geraken?

Wij deelden U in onze Ciroulaire (le zamenstelling mede van ons Comité, waaruit gij, voor zooverre gij ons kent, zult hebben gezien, dat de leden van het Comité voor het grootste deel zijn mannen van zaken, die noch algemeene bekendheid, noch eenige gezag- of invloedgevende betrekking kunnen aanvoeren, die hun genoegzaam gezag geeft om hunne aanvragen directelijk tot de belangstellenden te rigten.

Mijne Heeren I Wij achten daarom Uwen bijstmid wenschelijk en noodig, en alleen het oog vestigende op de zoo belangrijke zaak die ons bezighoudt, hebben wij vrijmoedigheid gevonden U uit te noodigen tot dezo bijeenkomst, die ten doel heeft, na alles omtrent ons doen en laten, zoowel nls omtrent de O'eshiedenis der zaak te hebben medegedeeld, zooals lvij de Eer lndden te doen, U mondeling om Uwe medelverking te verzoeken. Die medewerking, wij durven het hopen en vertl'OUlVen, ze zal zckor niet te vergeefs door ons worden ingeroepen.

Nu lvensehten wij Uwe medewerking te vragen op tweeilrlei wijze, en wel:

Ten eerste: zoodra mogelijk is het ons voornemen, terwijl tegelijkertijd eOilo,zelfde aanvrago tot do gewestelijke Besturen zal worden gerigt, (jns te wenden, tot de Besturen der gemeenten bij de lijn betrokken, ea dnr meer of min<ler helang bij he-bcJlde, met een l'anvrago om Suhsidie ol' Tllsehrijving. -- WIJ wensehen daarbij U te verzoeken die aanvrn-e bij de Tladen Uwer gemeente, liefst zoodra mogelijk, in behandeling te brengen, en door Uwen invloed, voorlichting en ondersteuning, aan die aanvrago een goeal gevolg te willen verzekeren.

Ten tweede, wensehten wij U te verzoeken om in Uwe Gemeenten, hetzij door benoeming van Commissi:in, hetzij op zoo-

(Innige wijze als door U liOgt worden goedgevonden, pogillgell: n:m te wenden, om U te verz(~keren van bet bedrag, elllt door bijzondere personen teu Ulvent, voor de totstandkoming dezer onderneming zal worlen bijgedragen of ingeschreven.

Zietelaar Mijne Heeren! wat wij van U wenschen, wat wij U verzoeken met ons, vóór en in het belang onzer Gewesten, Gemeenten en Ingezetenen te willen doen.

Wij vragen U zeker veel, maar het gewigt (lel' zaak en de wenschelijkheid vau haar tot stuml komen, die wij niet onmogelijk achten, -- ze hebben ons noed gegeven, met ons verzoek tot U te komen.

Wij hebben navankelijk getwijfeld of de aanzienlijke som, die gevorJerd wordt, wel in onze streken zal kunnen worden verkregen, -- maar zooals wij U reeds vroeger zeiden: het cijfer vroeger verkregen en de sedert zooveel meer opgewekte geest, ze doen dien twijfel voor goede hoop plaats maken.

Rn mogt ook nl, de nu op nieuw op touw gezette zaak niet tot zooalanig einde kunnen leiden, als wij allen dat wenschen, -- welnu, wij znllen er ons, zij het ook met een diep gevoel van weemoed, bij nederleggen, ons zelve troostende met de gedachte: dat onzerzijds, opnieuw een steen is bijgedragen nan een gebouw, dat zeker eenmnl, zij het ook iu gewijzigde vorlnen zal vlll'ijzen.

Leveren toelt onze pogingen geen voldoende resultaten op, om ons verlangen bevredigd te zien, lvelnu ze znllen in elk geval strekken om den geest, op nieuw te verlevendi-en onder heli, die deze zaak wel wensehen, mllar nog niet genoeg door-drongen zijn Vltu het besef dat, om hallr tot sluml te brengen, door een elk iets aan het algemeen belang ten offer moet wOl'don gebragt, -- en in elk geval zal en kan ons pogen strekken, om nu na een 6 à 7tal jaren in eijfers aan te touen in hoeverre de meer en meer ziell uitsprekende weuselt, naar spoorverbinding in kracht is toegenomen, en dnt cijfer zal dun in elk geval een leiddraad kunnen zijn voor hen, dio ua,

ons nog eens deze zaak ter harte wenschen te nemen.

Nu, Mijne Heeren I heb ik U gezegd al wnt ik meende U te moeten zeggen, om U tot het verleenen Uwer dool' ons govrangde medewerking op 'te wekken. Nog een enkel Voord wensh ik hieraan toe to voegen, tot inlichting vooral van hen die aan onze roepstem willen beantwoorden, omtrent het financiële gedeelte van ons ontwerp, voor zooverre dat nu kan worden medegedeeld.

Bepaalde opneming der ontworpen lijn heeft nog niet plaats gehad. Zoodanige opneming kost zeer veel geld en om:re Enghehe vrienden, die dut voor hunne rekeniug zullen doen, gaan daartoe niet over, vóórdat zij zekerheid hebben dat de zaak doorgaat, en dat is hun niet kwalijk te nemen, - máár, in elk geval, hebben zij ons opgegeven, dat volgens de globale door hen gemaakte raming, de lijn met alle toebehooren ho og at en s zal moeten kosten eene som van vijftien millioen gulden.

Als bijd~ge voor het geheel wordt door hen govorderd, dat in onze gewesten, zooals ik de eer had U in het begin mijuer rede medo te deeleu, wordt bijeengebragt eene som van f 1,000,000 als subsidie en eene som van f 2,400,000 in aandeden.

Van dit bedrag moet 20 pCt., zegge $\frac{1}{6}$ deel, bij het sluiten van een natuurlijk nader vast te stellen contract, wortlen gestort bij een daartoe aan te wijzen bankiershuis te Amsterdam, terwijl de verdere storting in termijnen en volgens nader te maken bepalingen zulleu geschieden, - terwijl ua het passeren van het contract en de storting der genoemde 20 pCt. dool' de Engelsehe ondernemers onmiddelijk alles zal worden ondernomen, wat noodig is, om tot 15poedigenaanvang en voltooiing der ontworpen lijn te kunnen overgaau.

Dit evenwel, wij wenshen U daarop bepaald te wijzen, zijn voorloopige gegevens - en alles wat de financiële aangelegenheid dezer zaak aangaat, kun en moet nader op juiste grondslagen worden gevest, en do vestiging dier voorwaarden zal vol-

gens de meening van het Comité, niet bepaaldelijk kunnen geschieden dan ook met Uwe medewerking.

Wij wenshen daarom, Mijne Heerf;n, dat gij bijdragen vraagt, hetzij in subsidie of inschrijving, tot elk bedrag, (omdat splitting van nandeelen, op welk bedrag die ook bepnaJJ, mogen worden door ons zal worden voorbehouden), voor de door ons op touw gezette onderneming.

Wij voegen hieraan toe, dat de inschrijvingen door U te verkrijgen, zullen beschouwd worden als van zeer voorwandelijken aard te zijn -- dat ze voor die streken die bij het belangrijk veranderen van rigting tengevolge van noodzakelijkheid, zich mimier gebaat zouden vinden, in dat goval voor wijziging of intrekking vatbaar zullen zijn, - en dat ze niet eer een verbindtenis zullen daarstellen, dan nadat een voldoende en veilig contract met de Engelsehe ondernemers is gesloten, een contract dat alle zekerheid voor de uitvoering en voltooiing van het geprojecteerde werk aanbiedt en verzekert.

De vaststelling van zoodanig definitief contract, wenshen wij niet te doen plaats hebben dan na zeer rijp beraad en overweging niet alleen van de zaak zelve, maar ook van de belangen van hen, wier belangstelling heu cr toe mogt hebben gebragt, om door geldelijke deelneming deze zaak te bevorderen, en reeds nu'geven wij U d.e belofte en verzekering, dat zoodanig contract alleen zal worden gesloten onder Uwe medewerking, hetzij dat de goedkeuring daarvan zal worden opgedragen aan eene algemeene vergadering, als deze, of wel aan door U nader daarvoor aan te wijzen gemagtigden, die het Comité daartoe „ullen ter zijlc staan.

Uit het nu medegedeelde zal U blijken, -- en gij kunt dit dus zeggen aan hen wier ondersteuning gij vraagt, -- dat de inschrijvingen, hoewel verbindend tegenover het Comité, van zeer voorloopigen aard zijn, en dat de gestauddoening daaraan alleen zal worden gevorderd, als de zaak tot voldoende zekerheid van voortzetting en uitvoering zal gekomen zijn.

En nu, Mijne Heeren, zijn wij aan het einde der taak die wij ons voor deze bijeenkomst hebben gesteld. Wij herhalen nu, ons verzoek, om uwerzijds op de aangegeven wijze met ons mede te werken tot bereiking van het beoogde doel. en wij verzoeken U beleefdelyk voor zoo verre gij bereid zijt aan dat verzoek te voldoen, daarvan door het plaatsen van uwen naam met bijvermelding mver kwaliteit op de hiervoor gereed liggende lijst te willen doen blijken.

Wij hauden dezer dagen, zooals U bekend is, eene Vergadering als dezo te Hoorn, en mogten aldaar den onverdeelde bijval van allen verwerven en ons van kinstige medewerking verzekerd zien; wij hopen dat ook weinigen onder U zullen gevonden worden, die vermeenen ons hunne medewerking te moeten onthouden. e11 dat de lijst van alhier toetredenden, weldra' met tel van namen zal bedekt zijn.

Wordt 'deze onze HOOP vervuld, dan zien wij daarin een goede voorbode, en dan zullen wij met goeden moede uitslag uwer zooveel vermogende pogingen te gemoet zien.

Moge die uitslag zoodullig zijn, dat welruook onze gewesten zich verbonden zien IIIII het ijzeren net elut over schier de gunsehe beschaufte wereld is uitgestrekt, en elat ook zij degenooten worden in de ontwikkeling en den voorspoed, die door versnede gemeenschap in zoo hooge mate wordt bevorderd, - - dut is de hartelijk gemeente, ,,onsch, waarmede ik, - ook namens mijne medeleden van het Comité, doze mijne rede besluit.